מבחן: נאורות, אמנציפציה, מהפכה תעשייתית והשכלה – גרסה בעברית פשוטה (עולים)

גרסה לעולים חדשים · משפטים קצרים, בנק מילים ומילון מונחים ב-6 שפות · 90 דקות

עותק לתלמיד/ה

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

הוראות

- קראו כל שאלה לאט.
- לא מבינים מילה? חפשו אותה במילון בסוף המבחן.
- בשאלות בחירה יש 3 תשובות. הקיפו תשובה אחת.
- אפשר להשתמש בבנק המילים.
- בחיבור בוחרים שאלה אחת. סך הכול: 100 נקודות. בהצלחה!

⏱️ תכנון זמן מומלץ

שלב	דקות
חלק א' – בחירה, נכון/לא נכון והתאמת מושגים	25
חלק ב' – ציר זמן וקטע מקור	20
חלק ג' – ארבע שאלות קצרות	20
חלק ג' – חיבור מודרך (בחירה אחת)	20
בדיקה חוזרת	5

חלק	נקודות	ניקוד שקיבלתי

חלק א' – ידע ומושגים	41	
חלק ב' – מיומנויות: ציר זמן וניתוח מקור	21	
חלק ג' – הבנה וכתיבה	38	
סה"כ	**100**	

חלק א' – ידע ומושגים

בחלק הזה 19 שאלות קצרות (41 נקודות).

שאלות בחירה

27 נק'

הקיפו את התשובה הנכונה (3 נקודות לכל שאלה).

1. במאה ה-18 הייתה באירופה תנועה בשם "נאורות". במה האמינו אנשי הנאורות?

3

◯ א. בכוח של המלך בלבד

◯ ב. במסורת בלבד, בלי שאלות

◯ ג. בשכל של האדם

2. וולטר היה הוגה של הנאורות. מה הוא רצה?

3

◯ א. מלחמה בין דתות

◯ ב. שכולם יאמינו באותה דת

◯ ג. סובלנות לכל הדתות

3. ג'ון לוק אמר שלכל אדם יש זכויות. איזו זכות?

3

◯ א. הזכות להיות מלך

◯ ב. הזכות לא לשלם מס

◯ ג. הזכות לחיים

4. מה זה "אמנציפציה"?

3

◯ א. מכונה חדשה

◯ ב. עיתון בעברית

◯ ג. שוויון זכויות ליהודים

5. מי כינס את "הסנהדרין הגדולה" בפריז בשנת 1807? 3

◯ א. משה מנדלסון

◯ ב. ג'יימס וואט

◯ ג. נפוליאון

6. לפני האמנציפציה, איך חיו רוב היהודים באירופה? 3

◯ א. כמו כל האזרחים, בלי הגבלות

◯ ב. רק בכפרים, בלי קהילה

◯ ג. בקהילות נפרדות, עם הגבלות

7. איפה עבדו רוב הפועלים בזמן המהפכה התעשייתית? 3

◯ א. בארמונות

◯ ב. בבתי ספר

◯ ג. במפעלים

8. מה נבנה בבריטניה בשנת 1830 בין ליברפול למנצ'סטר? 3

◯ א. ארמון

◯ ב. בית ספר

◯ ג. מסילת רכבת

9. מה רצו המשכילים? 3

◯ א. להפסיק ללמוד

◯ ב. ללמוד רק מתמטיקה

◯ ג. לשלב לימודים כלליים עם המסורת היהודית

נכון או לא נכון

8 נק'

סמנו נכון או לא נכון. אם לא נכון – כתבו את המשפט הנכון (2 נקודות לכל משפט).

#	משפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)

1	הוגי הנאורות האמינו שהשכל יכול לשפר את החיים.	◯ נכון ◯ לא נכון	
2	המהפכה התעשייתית התחילה ברוסיה.	◯ נכון ◯ לא נכון	
3	יהודי צרפת קיבלו שוויון זכויות בשנת 1791.	◯ נכון ◯ לא נכון	
4	משה מנדלסון תרגם את התורה לשפה הסינית.	◯ נכון ◯ לא נכון	

מילה והסבר

6 נק'

מתחו קו בין המילה להסבר שלה (נקודה לכל התאמה).

בנק מילים: זכויות | שוויון | מפעל | עיור | משכיל | תרגום

מושג	אות	הגדרה
1. זכויות		א. הרבה אנשים עוברים מהכפר לעיר.
2. שוויון		ב. יהודי שאוהב ללמוד גם מדעים וגם יהדות.
3. מפעל		ג. מקום גדול עם מכונות שמייצרים בו מוצרים.
4. עיור		ד. להעביר טקסט משפה אחת לשפה אחרת.
5. משכיל		ה. כל האנשים שווים לפני החוק.
6. תרגום		ו. מה שמגיע לכל אדם, כמו חיים וחירות.

חלק ב' – מיומנויות: ציר זמן וניתוח מקור

בחלק הזה תסדרו אירועים לפי הזמן ותקראו קטע מקור (21 נקודות).

ציר זמן

6 נק'

סדרו את האירועים לפי השנים, מהמוקדם למאוחר (נקודה לכל אירוע).

אירוע	מספר בסדר (1 = המוקדם)
ג'יימס וואט משפר את מנוע הקיטור	
ג'ון לוק כותב על זכויות האדם	
המהפכה בצרפת	
משה מנדלסון ושותפיו מתרגמים את התורה לגרמנית	
נפוליאון מכנס את הסנהדרין הגדולה	
נפתח קו רכבת בין ליברפול למנצ'סטר	

קטע מקור: שני סוגים של לימוד

15 נק'

קראו את הקטע וענו על השאלות (5 נקודות לכל שאלה).

מקור מעובד לתרגול

על פי רעיונותיו של נפתלי הרץ ויזל בחיבור "דברי שלום ואמת" (1782)

נפתלי הרץ ויזל היה משכיל. הוא כתב: "יש שני סוגים של לימוד. הסוג הראשון: תורת האלוהים – התורה, המצוות והמסורת. הסוג השני: תורת האדם – שפה טובה, חשבון, טבע והיסטוריה. ילד יהודי צריך ללמוד את שני הסוגים. כך הוא יהיה יהודי טוב וגם אזרח טוב, ויוכל לעבוד ולדבר עם כל אדם."

10. מהם שני סוגי הלימוד שכותב עליהם ויזל? התחילו כך: הסוג הראשון הוא... הסוג השני הוא...

5

11. לפי ויזל, למה ילד יהודי צריך ללמוד את שני הסוגים? התחילו כך: כי כך הוא...

5

12. האם אתם מסכימים עם ויזל? כתבו כן או לא, ותנו סיבה אחת. התחילו כך: אני מסכים/מסכימה / לא מסכים/מסכימה כי...

5

חלק ג' – הבנה וכתיבה

בחלק הזה 4 שאלות קצרות וחיבור מודרך אחד לבחירתכם (38 נקודות).

סיבה ותוצאה

10 נק'

ענו על שתי השאלות (5 נקודות לכל שאלה).

בנק מילים: מנוע קיטור | מכונות | רכבות | לגור | לעבוד | ללמוד | אזרחים

13. למה הייתה צריכה בריטניה הרבה פחם בזמן המהפכה התעשייתית? התחילו כך: בריטניה הייתה צריכה פחם כי...

5

14. מה קרה ליהודים בצרפת אחרי שקיבלו שוויון זכויות? כתבו שתי תוצאות. התחילו כך: אחרי שקיבלו שוויון זכויות, היהודים יכלו...

5

הסבר עם דוגמה

10 נק'

ענו על שתי השאלות (5 נקודות לכל שאלה).

בנק מילים: לכבד | דת | דעה | מפעל | מכרה | מסוכן | שכר

15. הסבירו מה זה "סובלנות". תנו דוגמה מבית הספר. התחילו כך: סובלנות היא... לדוגמה, בבית הספר...

5

16. הסבירו מה זה "עבודת ילדים" בזמן המהפכה התעשייתית. תנו דוגמה. התחילו כך: עבודת ילדים היא... לדוגמה... 5

חיבור מודרך

18 נק'

בחרו שאלה אחת וכתבו 5 משפטים לפי השלבים (18 נקודות). אפשר לכתוב משפטים קצרים.

בחרו שאלה אחת וענו עליה.

◯ שאלה א (השוואה): חיבור מודרך: הנאורות וההשכלה. כתבו 5 משפטים: 1. מה זו נאורות? 2. מה זו ההשכלה? 3. מי היה משה מנדלסון? 4. דבר אחד דומה בין הנאורות להשכלה. 5. דבר אחד שונה. משפטי עזר: "הנאורות היא..." · "ההשכלה היא..." · "משה מנדלסון היה..." · "שתיהן..." · "ההבדל הוא ש..."

◯ שאלה ב (סיבה ותוצאה): חיבור מודרך: החיים בעיר בזמן המהפכה התעשייתית. כתבו 5 משפטים: 1. איפה התחילה המהפכה התעשייתית? 2. למה אנשים עברו לעיר? 3. איפה עבדו? 4. שתי בעיות בחיים בעיר. 5. מה עשו כדי לפתור בעיה אחת? משפטי עזר: "המהפכה התעשייתית התחילה ב..." · "אנשים עברו לעיר כי..." · "הם עבדו ב..." · "בעיה אחת היא... בעיה שנייה היא..." · "כדי לפתור את הבעיה..."

רגע אחרי המבחן: השאלה שהכי הצלחתי בה: _____ · נושא שארצה לחזור עליו: _____

מילון מושגים (6 שפות)

התרגומים לעזרה בלבד – לוודא עם דוברי השפה.

עברית	English	Русский	አማርኛ	العربية	Français
נאורות	the Enlightenment	Просвещение	የብርሃን ዘመን	عصر التنوير	les Lumières
שכל / תבונה	reason	разум	አእምሮ / ምክንያታዊነት	العقل	la raison
זכויות	rights	права	መብቶች	حقوق	droits
זכויות טבעיות	natural rights	естественные права	ተፈጥሯዊ መብቶች	الحقوق الطبيعية	droits naturels
שוויון	equality	равенство	እኩልነት	المساواة	égalité
חירות	liberty, freedom	свобода	ነጻነት	الحرية	liberté
סובלנות	tolerance	терпимость	መቻቻል	التسامح	tolérance
הפרדת רשויות	separation of powers	разделение властей	የሥልጣን ክፍፍል	فصل السلطات	séparation des pouvoirs
שלטון	government, rule	власть, правление	መንግሥት / አገዛዝ	الحكم	gouvernement
מלך	king	король	ንጉሥ	ملك	roi
עריץ נאור	enlightened despot	просвещённый монарх	ብሩህ አምባገነን	المستبد المستنير	despote éclairé
מהפכה	revolution	революция	አብዮት	ثورة	révolution
אזרח	citizen	гражданин	ዜጋ	مواطن	citoyen
אמנציפציה	emancipation (equal rights)	эмансипация	ነጻ መውጣት (የእኩል መብት ማግኘት)	التحرر (المساواة في الحقوق)	émancipation
קהילה	community	община	ማኅበረሰብ	جماعة، مجتمع محلي	communauté
גטו	ghetto	гетто	ጌቶ	غيتو	ghetto
אפליה	discrimination	дискриминация	መድልዎ	التمييز	discrimination
חוק	law	закон	ሕግ	قانون	loi
נאמנות	loyalty	верность	ታማኝነት	الولاء	loyauté
דת	religion	религия	ሃይማኖት	دين	religion

המהפכה התעשייתית	the Industrial Revolution	промышленная революция	የኢንዱስትሪ አብዮት	الثورة الصناعية	la révolution industrielle
מפעל	factory	фабрика	ፋብሪካ	مصنع	usine
מכונה	machine	машина, станок	ማሽን	آلة	machine
מנוע קיטור	steam engine	паровая машина	የእንፋሎት ሞተር	المحرك البخاري	machine à vapeur
פחם	coal	уголь	የድንጋይ ከሰል	فحم	charbon
רכבת	train, railway	поезд, железная дорога	ባቡር	قطار، سكة حديد	train, chemin de fer
פועל	worker	рабочий	ሠራተኛ	عامل	ouvrier
מעמד הפועלים	the working class	рабочий класс	የሠራተኛ መደብ	الطبقة العاملة	la classe ouvrière
שכר	wage, salary	заработная плата	ደመወዝ	أجر	salaire
עיור	urbanization	урбанизация	ከተሜነት	التحضّر	urbanisation
עבודת ילדים	child labour	детский труд	የሕፃናት ጉልበት ሥራ	عمالة الأطفال	travail des enfants
הון	capital (money for investment)	капитал	ካፒታል	رأس المال	capital
תנועת ההשכלה	the Haskalah (Jewish Enlightenment)	Гаскала (еврейское Просвещение)	ሃስካላ (የአይሁድ የብርሃን እንቅስቃሴ)	الهسكلاه (التنوير اليهودي)	la Haskala (les Lumières juives)
משכיל	maskil (supporter of the Haskalah)	маскил (сторонник Гаскалы)	ማስኪል (የሃስካላ ደጋፊ)	ماسكيل (من أنصار الهسكلاه)	maskil (partisan de la Haskala)
חינוך	education	образование, воспитание	ትምህርት	التعليم، التربية	éducation
תרגום	translation	перевод	ትርጉም	ترجمة	traduction
כתב עת / עיתון	journal, newspaper	журнал, газета	መጽሔት / ጋዜጣ	مجلة، صحيفة	revue, journal
מסורת	tradition	традиция	ትውፊት / ባህል	تقليد	tradition
התנגדות	opposition	сопротивление, оппозиция	ተቃውሞ	معارضة	opposition
מקור היסטורי	historical source	исторический источник	ታሪካዊ ምንጭ	مصدر تاريخي	source historique

סיבה	cause, reason	причина	ምክንያት	سبب	cause
תוצאה	result, consequence	результат, следствие	ውጤት	نتيجة	conséquence

יצרה: רוית ראש בן ישי